ФП 2025-4
ISSN 1995-6134

УДК *336.22:336.02(477)*
DOI: http://doi.org/10.5281/zenodo.18338316

В.В. СЕЛЕЗЕНЬ,
здобувач ПВНЗ "Університет сучасних знань", м. Київ, Україна;
e-mail: selesen@i.ua;

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ПОНЯТТЯ, ЗМІСТУ ТА ОСОБЛИВОСТЕЙ ДЕРЖАВНОЇ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

V.V. SELEZEN,
Degree-Seeking Applicant, Private Higher Education Institution “University of Modern Knowledge”,
Kyiv, Ukraine; e-mail: selesen@i.ua

IDENTIFICATION OF THE CONCEPT, CONTENT, AND FEATURES OF STATE TAX POLICY IN UKRAINE

АНОТАЦІЇ (ABSTRACTS), КЛЮЧОВІ СЛОВА (KEYWORDS)

Постановка проблеми. В умовах економічної нестабільності, воєнних викликів і трансформації публічних фінансів державна податкова політика України набуває ключового значення як інструмент забезпечення фінансової стійкості, економічного розвитку та соціальної справедливості. Водночас відсутність єдиного підходу до тлумачення її поняття, змісту та особливостей, а також домінування фіскальної спрямованості й фрагментарність реформ зумовлюють необхідність їх наукової ідентифікації та комплексного переосмислення. **Метою** статті є теоретико-методологічне обґрунтування та системна ідентифікація поняття, змісту й особливостей державної податкової політики в Україні з урахуванням сучасних соціально-економічних, воєнних та євроінтеграційних викликів. Застосовано сукупність загальнонаукових і спеціальних **методів** пізнання: формально-логічний метод використано для уточнення понятійного апарату та розмежування державної податкової політики з суміжними видами державної політики; системно-структурний метод застосовано для аналізу змісту податкової політики через її фіскальні, стимулюючі та розподільчі функції; порівняльно-правовий метод дав змогу зіставити національні підходи до податкової політики з міжнародними та європейськими стандартами; функціональний метод використано для оцінки впливу податкових інструментів на економічну активність і соціальну рівновагу; метод наукового узагальнення застосовано для формулювання висновків і пропозицій щодо вдосконалення податкової політики в Україні. **Результати.** Установлено, що сучасна державна податкова політика України характеризується домінуванням фіскальної функції, неоднорідністю та несистемністю податкових стимулів, посиленням євроінтеграційного й інституційно-адміністративного векторів, а також зростанням ролі цифровізації податкового адміністрування. Обґрунтовано, що такі особливості, з одного боку, забезпечують стабільність бюджетних надходжень, а з іншого – обмежують реалізацію стимулюючої та соціальної функцій податкової політики, що негативно впливає на інвестиційну активність і соціальну справедливість. **Висновки.** державну податкову політику доцільно розглядати як комплексну систему правових, економічних та соціальних заходів, спрямованих на збалансування фіскальних потреб держави, економічного розвитку та соціальної рівноваги. Запропоновано напрями її вдосконалення, зокрема оптимізацію податкових ставок і розподілу податкового навантаження, розширення стимулів для інноваційного розвитку та малого і середнього бізнесу, інтеграцію податкової, бюджетної та соціальної політик, а також підвищення стабільності й правової визначеності податкового законодавства. Реалізація цих заходів сприятиме формуванню гнучкої, прозорої та ефективної податкової системи, здатної забезпечити сталий розвиток України та зростання довіри до державних інститутів.

Ключові слова: *державна податкова політика; фіскальна функція; стимулююча функція; соціальна справедливість; бюджетні надходження; податкові стимули; цифровізація адміністрування; євроінтеграція; економічна стабільність*

***

Problem statement. In the context of economic instability, wartime challenges, and the transformation of public finances, the state tax policy of Ukraine acquires key significance as an instrument for ensuring financial sustainability, economic development, and social justice. At the same time, the absence of a unified approach to interpreting its concept, content, and specific features, as well as the dominance of a fiscal orientation and the fragmented nature of reforms, necessitate their scientific identification and comprehensive reconsideration. The **purpose** of the article is to provide a theoretical and meth-

© Селезень В.В., 2025
Open access under CC BY license

ISSN 1995-6134

odological substantiation and a systematic identification of the concept, content, and features of state tax policy in Ukraine, taking into account contemporary socio-economic, wartime, and European integration challenges. **Methods.** A set of general scientific and special research methods was applied. The formal-logical method was used to clarify the conceptual framework and to distinguish state tax policy from related types of state policy. The systemic-structural method was employed to analyze the content of tax policy through its fiscal, stimulating, and distributive functions. The comparative legal method made it possible to compare national approaches to tax policy with international and European standards. The functional method was used to assess the impact of tax instruments on economic activity and social balance. The method of scientific generalization was applied to formulate conclusions and proposals for improving tax policy in Ukraine. **Results**. It has been established that the modern state tax policy of Ukraine is characterized by the dominance of the fiscal function, heterogeneity and inconsistency of tax incentives, strengthening of European integration and institutional-administrative vectors, as well as an increasing role of digitalization in tax administration. It is substantiated that these features, on the one hand, ensure the stability of budget revenues, and on the other hand, limit the implementation of the stimulating and social functions of tax policy, which negatively affects investment activity and social justice. **Conclusions.** State tax policy should be considered as a comprehensive system of legal, economic, and social measures aimed at balancing the fiscal needs of the state, economic development, and social equilibrium. Directions for its improvement are proposed, including the optimization of tax rates and the distribution of the tax burden, expansion of incentives for innovative development and small and medium-sized enterprises, integration of tax, budgetary, and social policies, as well as enhancing the stability and legal certainty of tax legislation. The implementation of these measures will contribute to the formation of a flexible, transparent, and effective tax system capable of ensuring the sustainable development of Ukraine and increasing trust in state institutions.

Keywords: *state tax policy; fiscal function; incentive function; social justice; budget revenues; tax incentives; digitalization of administration; European integration; economic stability*

Постановка проблеми

Державна податкова політика в Україні трактуються як цілеспрямована діяльність органів державної влади щодо встановлення, правового регламентування та організації справляння податків і податкових платежів у централізовані фонди грошових ресурсів держави; вона охоплює формування податкової бази, ставок, пільг, адміністративних процедур та інструментів адміністрування. Така політика виступає складовою частиною бюджетно-податкової стратегії і фактично визначає механізми мобілізації фінансових ресурсів для виконання державних функцій.

Постановка проблеми полягає в наявності дискусій щодо змістовного визначення податкової політики, її пріоритетів та адаптивності в умовах зовнішніх шоків і внутрішніх структурних дисбалансів. Наукові джерела вказують на неоднорідність підходів до дефініції та інструментарію податкової політики, що ускладнює уніфіковане оцінювання ефективності її заходів; одночасно воєнний стан та економічні трансформації останніх років висувають додаткові вимоги щодо оперативності та гнучкості податкових рішень, усунення технічних й логічних невідповідностей у законодавстві, а також удосконалення адміністрування.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю розробити чітку теоретико-методологічну базу для формування збалансованої податкової політики, здатної забезпечити стабільне наповнення бюджету, стимулювання економічного відновлення та відповідність євроінтеграційним і міжнародним стандартам адміністрування податків. Практичною мотивацією є потреба в інструментах, що дозволять координувати стратегічні й тактичні цілі бюджетно-податкової політики, підвищити прозорість і прогнозованість податкового середовища та мінімізувати негативні ефекти для платників при одночасному збереженні фіскальної спроможності держави.

Більшість авторів трактують державну податкову політику як одну з базових складових фінансової політики держави, що забезпечує формування бюджетних ресурсів, вплив на економічну динаміку та реалізацію соціальних функцій. Так, О. Черновол [1] визначає податкову політику як сукупність правових, економічних та організаційних дій держави у сфері регулювання податкових відносин, спрямованих на наповнення бюджету та стимулювання економічного зростання. Подібний підхід поділяють О. Скаско та І.-Л. Могила [2], які акцентують на системному характері податкової політики та її ролі у фінансовому регулюванні національної економіки.

Значна кількість досліджень присвячено функціональному наповненню державної податкової політики. Зокрема, В. Мельник і Р. Гребенюжок [3] аналізують її як інструмент макроекономічної стабілізації, що має забезпечувати баланс між фіскальною ефективністю, економічним зростанням і соціальною справедливістю. Мікроекономічний аспект податкової політики

ISSN 1995-6134

детально розкрито у працях Є. Слюсар [4], яка досліджує вплив податкових змін на поведінку підприємств і домогосподарств. Соціально-правовий вимір податкової політики представлено у роботах О. Юрківського та О. Литвинчука [5], де податкова політика розглядається як механізм перерозподілу доходів і зменшення соціальної нерівності. Водночас зазначені підходи здебільшого зосереджуються на окремих функціях або аспектах податкової політики, не формуючи цілісної концепції її змісту.

При цьому відмічається, що нерозкритими залишаються питання системної узгодженості між фіскальними, стимулюючими та соціальними цілями державної податкової політики, на що опосередковано вказують І. Жеребило [6] та А. Єфремов [7]. У наукових працях недостатньо уваги приділяється ідентифікації податкової політики як самостійної категорії державного управління, відмежованої від податкової системи та податкового адміністрування. Часті зміни податкового законодавства, на що звертають увагу А. Соколовська [8] та Л. Касьяненко [9], ускладнюють формування довгострокової стратегії та знижують передбачуваність податкових рішень, що негативно впливає на інвестиційний клімат і рівень довіри платників податків.

При цьому окремі дослідники, зокрема В. Теремецький [10], К. Клименко [11] та Ю. Огренич [12], акцентують на специфіці податкової політики України в умовах воєнного стану, євроінтеграційних процесів і зовнішніх економічних шоків. Проте наведені дослідження здебільшого мають прикладний характер і не супроводжуються узагальненням теоретичних засад поняття та змісту податкової політики. Недостатньо систематизованими залишаються також питання інтеграції податкової політики з міжнародними стандартами, оцінювання її ефективності та впливу на довгострокову економічну стійкість, що підкреслюють Н. Головай [13] і О. Марущак [14].

Таким чином, попри значний науковий доробок, представлений у працях О. Черновола, О. Скаско, В. Мельника, Є. Слюсар, А. Соколовської та інших дослідників, у науковому дискурсі відсутній уніфікований підхід до ідентифікації поняття, змісту та особливостей державної податкової політики в Україні. Наведене зумовлює необхідність подальших досліджень, спрямованих на систематизацію наукових підходів, уточнення дефініції податкової політики та визначення її структурних компонентів з урахуванням сучасних соціально-економічних, воєнних і євроінтеграційних викликів.

Метою дослідження є теоретико-методологічне обґрунтування та системна ідентифікація поняття, змісту й особливостей державної податкової політики в Україні з урахуванням сучасних соціально-економічних, воєнних та євроінтеграційних викликів. *Новизна* отриманих результатів полягає в комплексному теоретичному обґрунтуванні та системній ідентифікації поняття, змісту й особливостей державної податкової політики України як цілісної категорії державного управління з урахуванням сучасних воєнних, соціально-економічних та євроінтеграційних викликів.

Для досягнення визначеної мети необхідно виконати такі *завдання:*

1. Уточнити та систематизувати наукові підходи до визначення поняття державної податкової політики, розмежувавши її з податковою системою, податковим адмініструванням і суміжними напрямами державної політики.

2. Проаналізувати зміст державної податкової політики України через сукупність її функцій, принципів, інструментів та механізмів реалізації з урахуванням макроекономічних, мікроекономічних і соціально-правових підходів.

3. Визначити особливості формування та реалізації державної податкової політики в Україні в умовах воєнного стану, євроінтеграційних процесів і структурних трансформацій економіки.

4. Виявити ключові проблеми узгодженості фіскальних, стимулюючих і соціальних цілей податкової політики та обґрунтувати напрями її концептуального удосконалення.

Теоретико-методологічні підходи до розуміння державної податкової політики

Відомо, що державна податкова політика розглядається як ключова складова фінансової політики держави, що полягає у цілеспрямованій діяльності органів влади зі встановлення, регулювання та організації справляння податків з метою формування централізованих грошових фондів і забезпечення функціонування державного бюджету, впливу на інвестиційну активність та соціально-економічний розвиток. У такому контексті вона трактується як сукупність правових, економічних і організаційних заходів у сфері податкових відносин, що мають економічне й соціальне значення для розвитку країни, що узгоджується з підходом О. Черновола, який визначає податкову політику як інструмент забезпечення бюджетних надходжень і стимулювання економічного зростання та добробуту громадян. Розвиваючи цей підхід, О. Скаско та І.-Л.

ISSN 1995-6134

Могила акцентують на економічній функції податкової політики, розглядаючи її як комплекс заходів фінансового регулювання, спрямованих на стандартизацію системи оподаткування, стабільність бюджетних надходжень і формування сприятливого податкового середовища в умовах глобалізації. Водночас В. Мельник і Р. Гребеножок підкреслюють макроекономічний і стратегічний вимір податкової політики, визначаючи її як інструмент державного управління фінансами, покликаний забезпечити баланс між фіскальною ефективністю, стимулюванням економічної активності, соціальною справедливістю та макроекономічною стабільністю, що сприяє зміцненню довіри до державних інститутів і фінансової стійкості національної економіки.

Крім того зазначається, що у наукових дослідженнях державна податкова політика аналізується з позицій мікроекономічного, соціально-правового та фінансово-стратегічного підходів, що дозволяє комплексно оцінити її вплив на економічні й соціальні процеси. Зокрема, Є. Слюсар розглядає податкову політику як інструмент впливу на поведінку окремих економічних агентів, доводячи, що податкові стимули здатні істотно змінювати споживчий попит, структуру доходів і рішення підприємств та домогосподарств, що зумовлює необхідність урахування мотиваційних і поведінкових реакцій при формуванні податкового навантаження. У межах соціально-правового підходу О. Юрківський і О. Литвинчук підкреслюють перерозподільчу функцію податкової політики, спрямовану на зменшення соціальної нерівності, забезпечення соціальної справедливості та фінансування публічних благ, що розширює її зміст за межі суто фіскальних завдань. Водночас І. Жеребило розглядає податкову політику як ключовий елемент фінансової політики держави, який визначає формування фінансових ресурсів і ефективність реалізації державних програм, наголошуючи на важливості результативного використання податкових надходжень. Доповнюючи ці підходи, А. Єфремов акцентує на необхідності чіткого розмежування податкової політики з бюджетною та економічною політикою, виділяючи її практичні напрями, зокрема стимулювання підприємництва, оптимізацію податкових пільг і адаптацію до міжнародних стандартів. У підсумку сучасна наукова думка в Україні трактує державну податкову політику як багатофункціональну систему правових, економічних і соціальних заходів, спрямованих на стабільність бюджетних надходжень, економічне зростання, соціальну рівновагу та макроекономічну стабільність в умовах реформування економіки й євроінтеграції.

Зміст і механізми реалізації державної податкової політики

Зміст державної податкової політики передусім охоплює систему основних напрямів податкового регулювання, які реалізують фіскальні, стимулюючі та розподільчі функції. Як зазначають О. Скаско та І.-Л. Могила, ключовим її завданням є забезпечення оптимального балансу між стабільністю бюджетних надходжень і економічною активністю суб'єктів господарювання, що досягається через регулювання податкових ставок, бази оподаткування та спеціальних режимів з урахуванням фаз економічного циклу й стратегічних цілей розвитку, забезпечуючи гнучкість та адаптивність податкової політики до змін економічного середовища.

Важливим складником змісту податкової політики є принципи оподаткування, які визначають логіку розподілу податкового навантаження та соціально-економічну спрямованість податкових рішень. М. Дамірчиєв і Д. Кобильник підкреслюють, що ефективна податкова політика має ґрунтуватися на принципах справедливості, прозорості, рівності перед законом і стимулювання економічної активності, однак на практиці часто виникає суперечність між задекларованою соціальною справедливістю та реальним розподілом податкових пільг, що зумовлює дисбаланс між фіскальними й соціальними цілями держави.

Третій блок змісту податкової політики пов'язаний із механізмами її реалізації, насамперед податковим адмініструванням, яке охоплює процедури обліку, звітності, контролю та стягнення податків. А. Чинчик наголошує, що ефективність податкової політики значною мірою визначається якістю адміністративних інструментів, рівнем інституційного розвитку та впровадженням технологічних інновацій, які сприяють мінімізації ухилення від оподаткування, оптимізації податкових процедур і підвищенню результативності наповнення бюджету.

Окреме місце у змісті державної податкової політики займають податкові стимули, інструменти економічного зростання, євроінтеграційний вимір, а також функції забезпечення фінансової та національної безпеки й соціально-економічної стабільності. Дослідження В. Теремецького, Н. Головай, К. Клименка, А. Соколовської та Н. Глигало свідчать, що податкова політи-

ISSN 1995-6134

ка України поєднує стимули для підтримки бізнесу, адаптацію до стандартів ЄС, оцінку ефективності реалізації та врахування соціальних наслідків оподаткування, однак водночас залишається недостатньо узгодженою за цілями й інструментами, що проявляється у фрагментарності реформ, нестабільності законодавства та обмеженій здатності забезпечити довгострокову економічну стійкість і соціальну справедливість.

Особливості та напрями вдосконалення державної податкової політики України

Першою визначальною особливістю державної податкової політики України є її домінантна фіскальна спрямованість, зумовлена тривалою економічною нестабільністю та воєнними викликами. Як обґрунтовує О. Скаско, податкова політика в умовах воєнного стану орієнтується на максимізацію мобілізаційного ефекту з метою забезпечення стабільних бюджетних надходжень для фінансування оборони та соціальних зобов'язань держави, що призводить до дисбалансу між фіскальною та стимулюючою функціями. Такий підхід обмежує можливості використання податкових інструментів для стимулювання інвестиційної активності й ускладнює функціонування бізнесу в умовах підвищених економічних ризиків.

Другою суттєвою характеристикою є неоднорідність і фрагментарність податкових стимулів для різних секторів економіки, а також специфічна структура податкових надходжень. Дослідження В. Теремецького засвідчують, що адаптивні податкові пільги для критично важливих галузей у період війни мають переважно тимчасовий і несистемний характер, що обмежує їх вплив на довгострокове економічне відновлення та посилює міжгалузеві диспропорції, особливо для малого й середнього бізнесу. Водночас, за висновками О. Магопець, домінування непрямих податків (ПДВ, акцизів) забезпечує відносну стабільність бюджетних надходжень, але підсилює регресивність податкової системи, збільшуючи навантаження на кінцевого споживача та обмежуючи реалізацію принципів соціальної справедливості.

Євроінтеграційний та інституційно-адміністративний виміри податкової політики

Третьою особливістю є посилення євроінтеграційного та інституційно-адміністративного векторів податкової політики, що проявляється у гармонізації податкового законодавства з нормами ЄС і цифровізації податкового адміністрування. Як зазначає О. Марущак, адаптація до європейських стандартів передбачає трансформацію національного податкового режиму, підвищення прозорості та уніфікацію процедур, що є необхідною умовою залучення іноземних інвестицій. Водночас, за висновками О. Біленко та С. Савченка, цифровізація адміністрування сприяє зниженню корупційних ризиків і підвищенню податкового комплаєнсу, однак актуалізує проблеми захисту персональних даних і контролю за онлайн-транзакціями.

Четвертий узагальнюючий блок особливостей пов'язаний зі стратегічною роллю податкової політики у забезпеченні економічної безпеки, її адаптивністю до зовнішніх шоків і водночас збереженням проблем правової визначеності та інвестиційного стимулювання. К. Клименко та Ю. Огренич наголошують на необхідності гнучкого й оперативного коригування податкових інструментів для підтримання макроекономічної стійкості, тоді як Л. Касьяненко і О. Добровольська акцентують на негативному впливі нестабільності податкового законодавства, правової невизначеності та недостатньо розвинених інвестиційних стимулів на довіру платників і економічне зростання. Сукупно це свідчить, що сучасна податкова політика України формується під тиском надзвичайних викликів і потребує системних, науково обґрунтованих реформ для поєднання фіскальної ефективності, економічного розвитку та соціальної справедливості.

Отже, поняття, зміст і особливості державної податкової політики в Україні відіграють ключову роль у системі державного управління фінансами та забезпеченні економічної стабільності. Державна податкова політика розглядається як цілісна система заходів із визначення податкового навантаження, організації справляння податків, їх адміністрування та контролю, спрямована на досягнення макроекономічних цілей, зокрема фінансової стабільності та зростання національного доходу, з одночасним урахуванням соціальних потреб і принципів справедливого розподілу податкового тягаря між населенням і бізнесом. Її ефективність значною мірою залежить від здатності адаптуватися до економічних, політичних і соціальних змін у динамічному середовищі.

Функціональний зміст державної податкової політики визначається поєднанням фіскальної та стимулюючої функцій. Фіскальна функція забезпечує наповнення державного бюджету через встановлення податкових ставок, пільг і розподіл податкового навантаження між економічними агентами, тоді як стимулююча спрямо-

ISSN 1995-6134

вана на підтримку підприємництва, інвестицій та економічного зростання. В українських умовах ці функції нерідко вступають у суперечність, оскільки посилення фіскального тиску з метою забезпечення бюджетних потреб обмежує інвестиційну активність і стримує розвиток економіки, що актуалізує проблему пошуку збалансованих рішень у податковій сфері.

Особливості податкової політики України формуються під впливом внутрішніх і зовнішніх чинників, зокрема економічної нестабільності, політичних трансформацій, глобальних криз і воєнних викликів. Часті зміни податкового законодавства, недостатня правова визначеність і обмежена стратегічна узгодженість податкової політики з цілями економічного розвитку ускладнюють довгострокове планування для бізнесу та знижують інвестиційну привабливість економіки. Повномасштабна війна зумовила переорієнтацію податкової політики на мобілізаційні цілі, що підвищило податкове навантаження й водночас посилило ризики для стабільності податкової системи в умовах скорочення економічної активності.

Водночас важливими напрямами удосконалення державної податкової політики є цифровізація податкового адміністрування, гармонізація національного законодавства з міжнародними та європейськими стандартами, а також підвищення соціальної справедливості оподаткування. Запровадження електронних сервісів і автоматизація податкових процедур сприяють підвищенню прозорості та зниженню корупційних ризиків, однак потребують належного захисту даних. Домінування непрямих податків і недостатня прогресивність системи оподаткування загострюють проблему соціальної нерівності, що вимагає структурних змін. У цьому контексті особливо актуальною є розробка стабільної, довгострокової податкової стратегії, здатної забезпечити баланс між фіскальними потребами держави, економічними інтересами бізнесу та соціальною справедливістю.

Питання удосконалення змісту державної податкової політики

На основі проведеного аналізу доцільно запропонувати комплексне удосконалення поняття державної податкової політики в Україні як багатофункціонального інструменту державного управління. Податкову політику слід трактувати не лише крізь призму фіскальної та стимулюючої функцій, а й як соціальний, правовий і регулюючий механізм, спрямований на забезпечення економічного розвитку, соціальної справедливості та фінансової стабільності. Важливим елементом такого підходу є закріплення принципів гнучкості й адаптивності податкової політики до внутрішніх і зовнішніх шоків, а також її тісна інтеграція з бюджетною, соціальною та інвестиційною політиками з метою формування цілісної моделі розвитку національної економіки.

Удосконалення змісту державної податкової політики має бути зосереджене на оптимізації податкових ставок і розподілу податкового навантаження з урахуванням принципів соціальної справедливості та економічної ефективності. Доцільним є розширення прогресивних елементів оподаткування з одночасним зменшенням податкового тиску на малозабезпечені верстви населення. Важливу роль повинні відігравати податкові стимули для інноваційного розвитку, експортоорієнтованих галузей, малого й середнього бізнесу, що сприятиме диверсифікації економіки та зниженню її сировинної залежності. Паралельно необхідно забезпечити гармонізацію податкової системи з міжнародними, насамперед європейськими, стандартами та поглибити цифровізацію процесів податкового адміністрування.

Особливості державної податкової політики потребують удосконалення шляхом підвищення стабільності та правової визначеності податкового законодавства. Зменшення частоти й радикальності змін у податкових нормах є критично важливим для формування прогнозованого бізнес-середовища та довгострокового інвестиційного планування. Податкова політика має бути достатньо гнучкою для реагування на зовнішні економічні виклики, водночас зберігаючи внутрішню узгодженість і сталість. Інтеграція податкової та соціальної політики, розширення податкових стимулів для стратегічно важливих і соціально значущих галузей, а також підтримка екологічних ініціатив є важливими складовими сталого розвитку.

Підвищення ефективності стимулюючих заходів передбачає структурні зміни в системі оподаткування, зокрема поступове збільшення ролі прямих податків і зменшення надмірного податкового навантаження на підприємницьку діяльність. Спрощення процедур податкового адміністрування, скорочення бюрократичних бар'єрів і підвищення якості податкових сервісів сприятимуть зростанню добровільної податкової дисципліни. Водночас важливим є посилення відповідальності держави за ефективне та цільове використання податкових надходжень,

ISSN 1995-6134

що підвищить довіру платників податків і легітимність податкової політики.

Здатність податкової політики оперативно реагувати на зміни економічного середовища має ґрунтуватися на розвитку сучасних інструментів моніторингу та оцінювання її результативності. Підтримка сприятливого інвестиційного клімату, зокрема через податкові стимули для стартапів, інноваційних проєктів і малого та середнього бізнесу, є ключовою умовою довгострокового економічного зростання. У підсумку реалізація запропонованих напрямів удосконалення сприятиме формуванню стабільної, прозорої та ефективної податкової системи, здатної одночасно забезпечувати фіскальні потреби держави, економічний розвиток і соціальну справедливість, що є необхідною передумовою сталого розвитку України.

Висновки

1. Державна податкова політика України є багатофункціональним інструментом державного управління, який поєднує фіскальні, стимулюючі та розподільчі функції. Вона відіграє ключову роль у забезпеченні фінансової стабільності, економічного зростання та соціальної справедливості, а ефективність її реалізації значною мірою визначається здатністю адаптуватися до внутрішніх і зовнішніх економічних, політичних та соціальних змін. Особливу увагу слід приділяти оптимізації податкового навантаження, гармонізації законодавства з міжнародними стандартами, цифровізації адміністрування податків та стимулюванню розвитку малого й середнього бізнесу.

2. Виявлено, що домінуюча фіскальна спрямованість податкової політики, часті зміни законодавства та недостатня прогресивність податкової системи створюють суперечності між забезпеченням бюджетних надходжень і стимулюванням економічної активності. Нерівномірність податкових стимулів для різних секторів економіки та домінування непрямих податків обмежують соціальну справедливість і довгострокові можливості економічного розвитку. Водночас позитивні зміни відбуваються у напрямку гармонізації з європейськими стандартами, цифровізації процесів податкового адміністрування та розвитку стимулів для стратегічних і соціально значущих секторів економіки.

3. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці науково обґрунтованих механізмів інтеграції фіскальної, стимулюючої та соціальної функцій податкової політики для забезпечення її стабільності та ефективності. Особливу увагу слід приділити вдосконаленню системи податкових стимулів для малого та середнього бізнесу, стартапів і інноваційних проєктів, розвитку інструментів цифрового адміністрування, а також методів оцінки результативності та адаптивності податкової політики в умовах зовнішніх шоків і глобалізаційних викликів. Реалізація цих напрямів дозволить забезпечити стійке економічне зростання, залучення іноземних інвестицій та підвищення соціальної справедливості в Україні.

Конфлікт інтересів

Дослідження виконано з дотриманням принципів академічної доброчесності; конфлікт інтересів відсутній.

Вираз вдячності

Дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт ПВНЗ "Університет сучасних знань".

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Черновол О. М. Економічна сутність терміну "податкова політика". *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2021. Вип. 7(40). С. 123–130. http://doi.org/10.32515/2663-1636.2021.7(40)
2. Скаско О., Могила І.-Л. Теоретичні засади податкової політики в Україні: принципи, рівні та моделі. *Вісник економіки*. 2023. Вип. 3. С. 83–96. http://doi.org/10.35774/visnyk2023.02.083
3. Melnyk V., Hrebenozhko R. Formation of fiscal policy for sustainable development in Ukraine. *The Actual Problems of Regional Economy Development*. 2025. Vol. 2. Issue. 21. P. 80–88. http://doi.org/10.15330/apred.2.21.80-88
4. Слюсар Є. В. Особливості податкового навантаження домогосподарств в Україні та досягнення горизонтальної справедливості в податковому навантаженні. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. № 4 (110). С. 94–102. https://doi.org/10.26642/ema-2024-4(110)-94-102
5. Юрківський О. Й., Литвинчук О. В. Нейтральність оподаткування та соціальна справедливість як принципи оподаткування в Україні. *Економіка управління та адміністрування*. 2023. № 3. С. 59–65. https://doi.org/10.26642/ema-2023-3(105)-59-65
6. Zherebylo I., Sarakhman O., Shurpenkova. R. Tax regulation and stimulation of the valuation sphere of Ukraine. *Financial and credit activities: problems of theory and practice*. 2021. № 2 (37). P. 447–457.

ISSN 1995-6134

7. Єфремов А. О. Напрями реалізації державної податкової політики в Україні. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція*. 2021. № 54, том 1. С. 56–59. http://doi.org/10.32841/2307-1745.2021.54.1.13
8. Соколовська А. М. Податкова політика в Україні у 2014–2019 рр.: Формування, реалізація, оцінка наслідків. *Податкова політика*. 2020. № 7. С. 7–30. http://doi.org/10.33763/finukr2020.07.007
9. Касьяненко Л. М. Податкова політика в Україні та її правове забезпечення. *Ірпінський юридичний часопис: науковий журнал*. 2019. Вип. 1. С. 100–105. http://doi.org/10.33244/2617-4154.1.2019.100-105
10. Teremetskyi V., Valihura V., Slatvinska M., Bryndak V., Gutsul I. Tax policy of Ukraine in terms of martial law. *Policy Studies*. 2024. Vol. 45(3–4). P. 293–309. http://doi.org/10.1080/01442872.2024.2306958
11. Klymenko K., Ukhnal N., Semenyshena N. Tax policy in the context strengthening the national security of Ukraine. Public Policy and Accounting. 2023. Vol. 1 (7). P. 9–16. http://doi.org/10.26642/ppa-2023-1(7)-9-16
12. Огренич Ю., Щебликіна І., Сопіна, А. Бюджетно-податкова політика україни: особливості та напрямки вдосконалення. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 69. http://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-61
13. Головай Н., Бей С. Гармонізація податкової політики України в умовах євроінтеграції: виклики, можливості та перспективи. *EMPIRIO*. 2024. Том 1. Вип. 2. С. 76–83. http://doi.org/10.18523/3041-1718.2024.1.2.76-83
14. Марущак О. А. Актуальні питання гармонізації податкового законодавства України до вимог європейського союзу. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2024. № 6. С. 605–610. http://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.99

REFERENCES

1. Chernovol, O. M. (2021). Ekonomichna sutnist terminu “podatkova polityka” [Economic essence of the term “tax policy”]. *Tsentralnoukrainskyi naukovyi visnyk. Ekonomichni nauky,* 7(40), 123–130. http://doi.org/10.32515/2663-1636.2021.7(40) (in Ukr.).
2. Skasko, O., & Mohyla, I.-L. (2023). Teoretychni zasady podatkovoi polityky v Ukraini: pryntsypy, rivni ta modeli [Theoretical foundations of tax policy in Ukraine: principles, levels, and models]. *Visnyk ekonomiky,* (3), 83–96. http://doi.org/10.35774/visnyk2023.02.083 (in Ukr.).
3. Melnyk, V., & Hrebenozhko, R. (2025). Formation of fiscal policy for sustainable development in Ukraine. *The Actual Problems of Regional Economy Development, 2*(21), 80–88. http://doi.org/10.15330/apred.2.21.80-88
4. Sliusar, Ye. V. (2024). Osoblyvosti podatkovoho navantazhennia domohospodarstv v Ukraini ta dosiahnennia horyzontalnoi spravedlyvosti v podatkovomu navantazhenni [Features of the tax burden on households in Ukraine and achievement of horizontal equity in taxation]. *Ukrainskyi zhurnal prykladnoi ekonomiky ta tekhniky, 4*(110), 94–102. https://doi.org/10.26642/ema-2024-4(110)-94-102 (in Ukr.).
5. Yurkivskyi, O. Y., & Lytvynchuk, O. V. (2023). Neitralnist opodatkuvannia ta sotsialna spravedlyvist yak pryntsypy opodatkuvannia v Ukraini [Tax neutrality and social justice as principles of taxation in Ukraine]. *Ekonomika upravlinnia ta administruvannia,* (3), 59–65. https://doi.org/10.26642/ema-2023-3(105)-59-65 (in Ukr.).
6. Zherebylo, I., Sarakhman, O., & Shurpenkova, R. (2021). Tax regulation and stimulation of the valuation sphere of Ukraine. *Financial and Credit Activities: Problems of Theory and Practice, 2*(37), 447–457.
7. Yefremov, A. O. (2021). Napriamy realizatsii derzhavnoi podatkovoi polityky v Ukraini [Directions for implementation of the state tax policy in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Seriia: Yurysprudentsiia, 54*(1), 56–59. http://doi.org/10.32841/2307-1745.2021.54.1.13 (in Ukr.).
8. Sokolovska, A. M. (2020). Podatkova polityka v Ukraini u 2014–2019 rr.: Formuvannia, realizatsiia, otsinka naslidkiv [Tax policy in Ukraine in 2014–2019: Formation, implementation, and assessment of consequences]. *Podatkova polityka,* (7), 7–30. http://doi.org/10.33763/finukr2020.07.007 (in Ukr.).
9. Kasianenko, L. M. (2019). Podatkova polityka v Ukraini ta yii pravove zabezpechennia [Tax policy in Ukraine and its legal support]. *Irpinskyi yurydychnyi chasopys: naukovyi zhurnal,* (1), 100–105. http://doi.org/10.33244/2617-4154.1.2019.100-105 (in Ukr.).
10. Teremetskyi, V., Valihura, V., Slatvinska, M., Bryndak, V., & Gutsul, I. (2024). Tax policy of Ukraine in terms of martial law. *Policy Studies, 45*(3–4), 293–309. http://doi.org/10.1080/01442872.2024.2306958
11. Klymenko, K., Ukhnal, N., & Semenyshena, N. (2023). Tax policy in the context strengthening the national security of Ukraine. *Public Policy and Accounting, 1*(7), 9–16. http://doi.org/10.26642/ppa-

2023-1(7)-9-16
12. Ohrenych, Yu., Shcheblykina, I., & Sopina, A. (2024). Biudzhetno-podatkova polityka Ukrainy: osoblyvosti ta napriamky vdoskonalennia [Fiscal and tax policy of Ukraine: features and directions for improvement]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (69). http://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-61 (in Ukr.).
13. Holovai, N., & Bei, S. (2024). Harmonizatsiia podatkovoi polityky Ukrainy v umovakh yevrointehratsii: vyklyky, mozhlyvosti ta perspektyvy [Harmonization of Ukraine's tax policy in the context of European integration: challenges, opportunities, and prospects]. *EMPIRIO, 1*(2), 76–83. http://doi.org/10.18523/3041-1718.2024.1.2.76-83 (in Ukr.).
14. Marushchak, O. A. (2024). Aktualni pytannia harmonizatsii podatkovoho zakonodavstva Ukrainy do vymoh Yevropeiskoho Soiuzu [Current issues of harmonization of Ukrainian tax legislation with the requirements of the European Union]. *Analitychno-porivnialne pravoznavstvo*, (6), 605–610. http://doi.org/10.24144/2788-6018.2024.06.99 (in Ukr.).

ІНФОРМАЦІЯ ПРО СТАТТЮ (ARTICLE INFO)

Published in:
Форум права: 84 pp. 147–155 (4).

Related identifiers:
10.5281/zenodo.18338316
http://forumprava.pp.ua/files/147-155-2025-4-FP-Selezen_19.pdf
http://nbuv.gov.ua/UJRN/FP_index.htm_2025_4_19.pdf

License (for files):
Creative Commons Attribution 4.0 International

Received: 01.09.2025
Accepted: 17.09.2025
Available online: 19.09.2025

Cite as:

Селезень, В. В. (2025). Ідентифікація поняття, змісту та особливостей державної податкової політики в Україні. *Форум Права, 84*(4), 147–155. http://doi.org/10.5281/zenodo.18338316

Selezen, V. V. (2025). Identyfikatsiya ponyattya, zmistu ta osoblyvostey derzhavnoyi podatkovoyi polityky v Ukrayini [Identification of the Concept, Content, and Features of State Tax Policy in Ukraine]. *Forum Prava, 84*(4), 147–155. http://doi.org/10.5281/zenodo.18338316

Форум права Форум права Форум права